Kulturminneplanens handlingsprogram

Østre Toten kommune

Handlingsplan

Mål for planen:

- Avklare kommunens mål og prioriteringer i arbeidet med kulturminner og kulturminnemiljøer.
- Øke kompetansen i forhold til kulturminner og bevaring.
- Gi kunnskap og mot til å ivareta kulturminner som ikke er fredet.
- Lage en oversikt over hva kommunen har av kulturminner, og finne ut hva kommunen mangler av kunnskaper om kulturminner.

Oppfølging av planen:

- Kulturminneplanen er en temaplan. Målene her er ikke juridisk bindene før implementering i annet planverk
- Det opprettes et tverrfaglig kulturminneforum, som får det overordnede ansvaret for oppfølging av planens tiltak.
- Planens handlingsdel tas opp til vurdering i forbindelse med årlig budsjettprosess.
- De økonomiske prioriteringene tas i budsjett- og økonomiplanen.

Tiltaksplanen deles opp i konkrete mål og holdningsmål

Konkrete mål

	Overordnet mål, tiltak og formål
	Øke kompetanse og kunnskap
1 	Tiltak **Digitalisering av eksisterende dokumentasjon** Hvorfor Gjøre kunnskapsmateriale lett tilgjengelig. Hva Dokumentasjon som ønskes digitalisert: • Bygningsvernsrådgiverens rapporter • Stier og kulturminner på Totenåsen • Kulturminner-Friluftsliv-Nærområder langs Lenaelva mellom Sundvika og Bråstaddalen Primær målgruppe Saksbehandlere og eiere av kulturminner Kostnad / finansiering Arbeidet finansieres av fondsmidler bevilget fra RA til arbeidet med kulturminneplan.
	Ivareta kulturminner som ikke er fredet
2 	Tiltak **Det lages en liste over kulturminner og kulturminnemiljøer som er spesielt viktige for kommunen.** Hvorfor Vernetyper deles inn i tre hovedkategorier: • Kulturminnene kan være formelt fredet etter kulturminneloven, • Formelt vernet ved regulering etter plan- og bygningsloven • Kommunalt listeført Den kommunale lista skal • Være et verktøy i arbeidet med å kartlegge og verne om kommunens historie

	• Vise fram de gode eksemplene • Identifisere objekter • Komme inn tidligere i prosesser • Flere kulturminner har behov for eksterne midler til sikring og nødvendig vedlikehold i tiden framover. Å bli prioritert som et viktig kulturminne / kulturminnemiljø i kommunen kan være en fordel ved søknad om eksterne midler. Kommunalt listeført er ikke råderettsinnskrenkende, og ikke å regne som et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det er kulturminnets verneverdi som kan påvirke saksbehandlingen etter plan- og bygningsloven. Lista kan gjøres tilgjengelig gjennom Kulturminnesøk. Oppfølging Lista legges ut til høring før politisk behandling.
3 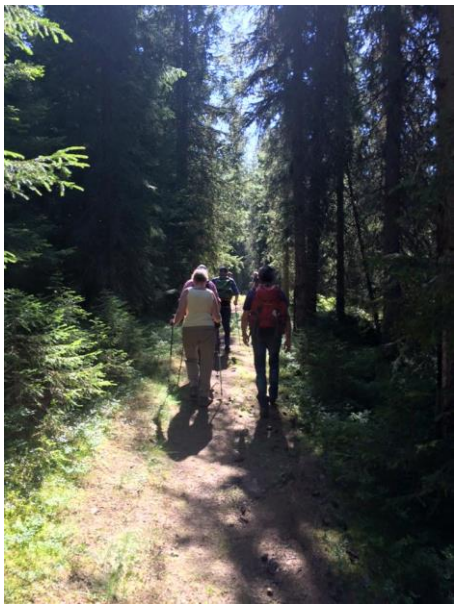	Tiltak **Kulturhistoriske stier på Totenåsen registreres på kart, merkes og skiltes.** Hvorfor Ta vare på kulturhistoriske stier og setre. Kulturhistoriske stier er truet, selv om Skogbruksloven har ansvar i forhold til ivaretakelse av kulturminner i forbindelse med skogsdrift. Kulturminner i utmark er i dag utsatt for bygging av skogsveier , markberedning og tunge skogsmaskiner. Oppfølging Arbeidet gjennomføres i samarbeid med allmenningen, lag og foreninger.
	Bruke kulturarven vår til verdiskaping og øke bevisstheten om lokal kulturhistorie
4	Tiltak **Kulturhistorisk skilting av jernbanetraseen** **I neste omgang kan man f.eks. tenke seg skilting av enkelte sentrumsbygg.** **Stimulere til stedsreperasjon Kapp.**

	Formål Styrke tettstedenes identitet og karaktertrekk Historiske spor kan fremheves for å forståelsen og fortellingen om stedet f.eks. gjennom skilting. Oppfølging Arbeid med skilting er påbegynt. Finansieres over kulturbudsjettet og spillemidler.
5 	Formål Bedre tilrettelegging for opplevelse og styrke kulturnæringene Tiltak **Dele kunnskap om kulturhistorien** Hvorfor Bedre tilrettelegging for opplevelse og styrke kulturnæringene Mye kulturhistorie har potensiale til å kunne benyttes mer i et Kultur, - Opplevelse- og Matperspektiv. Eksempel på kulturhistorie som kunne ha vært bearbeidet for formidling • Mølle- og brennerihistorien • Informasjonsmaterialet om gravhaugene på Gile kunne ha vært fornyet.

<u>Holdningsmål der virkemidlet er oppfølging i annet planverk</u>

	Overordnet mål, formål og tiltak
	Ivareta kulturminner som ikke er fredet
6 	Tiltak **Kapp Melkefabrikk reguleres til bevaring** Hvorfor Sikre Kapp Melkefabrikk er for framtida. Vernetyper deles inn i tre hovedkategorier: • Kulturminnene kan være formelt fredet etter kulturminneloven, • Formelt vernet ved regulering etter plan- og bygningsloven • Kommunalt listeført

	Bevaring etter plan og bygningsloven gir kommunen hjemmel til å vedta vern av kulturminner og kulturminnemiljø gjennom regulering til «Spesialområde bevaring». Det innebærer i hovedsak at bygninger ikke kan rives og at det kan lages bestemmelser for eksteriøret. Ved vern av større kulturmiljøer legges det ofte vekt på å bevare helheten med bygninger, hager, gjerder, vegetasjon, veier osv. En reguleringsplan vil gi kommunen et verktøy for kontrollert utvikling. Kapp Melkefabrikk er et kulturminne som bør reguleres til bevaring. Dette bør legges som premiss for arbeidet med reguleringsplanen for området. Det bør ikke nye bygg inn på området. Rekreasjon og kulturminneområdet bør tillegges vekt. Det tenkes regulering av området opp til veikrysset. Oppfølging Arbeidet med forslag til reguleringsplan er påbegynt.
7 	Formål Sikre og vedlikeholde Håjenbru Tiltak **a) Utarbeide en plan for ivaretakelse av de historiske verdier i Håjenområdet.** **b) Håjenbru reguleres til bevaring.** Hvorfor Sikre og vedlikeholde Håjenbru. Håjenbrua, som tidligere var et viktig knyttepunkt for trafikk sørfra, er i dag eneste adkomstvei til Lena stadion. Brua har et stort behov for vedlikehold og sikring. Håjenbrua har ingen vernestatus verken i Kommunedelplan eller reguleringsplaner. Det er ingen eiere av brua. Ansvaret for brua ligger på regionalt/ lokalt nivå med regional/ lokal verneverdi. Den delen av bebyggelsen i Håjen som ligger innenfor reguleringsplaner for 244 har fått en vernestatus (regulert til bevaring). Bebyggelsen og brua, som ligger utenfor regulert område er ikke vurdert. Dette er restene av industrisamfunnet

	Håjen som sammen med handels- og administrasjonssenteret Lillo var viktig tettstedsbebyggelse før jernbanen kom til Lena. Ny vernestatus vil åpne for tilgang til flere eksterne støtteordninger. Oppfølging Føringer i kommunens arealplan
8 	Tiltak **Foreta en individuell behandling av hver enkelt sak for å finne den beste løsningen for å bevare det enkelte bygg. Dette kan være alt fra bruksendring til hytte (fradeling eller åremålsleie), utleiehytte, gårdsbutikk e.l. i tråd med LDs veileder «Gården som ressurs»** Hvorfor Bevare og ivareta gamle husmannsplasser og mindre landbruksbygg (løer, smier, størhus, stabbur, vognskjul m.v.) gjennom å få opp stolthet og interesse og se mulighet for alternativ bruk. Husmannsstuer vitner om en annen tid og er en viktig del av kulturhistorien vår. Flere små stuer, husmannsplasser og innerst stuer (utleie boliger) tilhørende en matrikkel gård har gått ut av tiden. De står i dag ubrukte og vitner om tidens tann. Mange av de små stuene og mindre landbruksbygg har potensiale for alternativ bruk slik at de gjennom dette kan bli bevart. I dag får man ikke fradele disse uten dispensasjon.
9 	Tiltak **a) Ved neste revisjon av Kommuneplanens arealdel skal hensynssone bevaring kulturmiljø med tilhørende retningslinjer benyttes for å sikre verdiene i setergrendene.** **b) Finne alternative løsninger til utvidelse av kirkegårdene på Hoff og Balke** **c)Nye industrietableringer legges til områder spesielt egnet til formålet.** Hvorfor Ivareta kulturlandskapet

	a)Det er viktig at Hersjøgrenda forblir en setergrend og ikke en hyttegrend b) Middelalderkirkene Hoff og Balke ligger midt i det nasjonalt vedtatt verdifulle kulturlandskapsområdet Balke-Lillo. Kirkegårdene ved Hoff og Balke bør ikke utvides ved at mer dyrket jord tas i bruk til gravplasser. c) Industribedrifter kan representere avløpsproblematikk. Oppfølging Kommunens arealplan
10 	Tiltak **Ved kommunale bygg som er fredet eller regulert til bevaring etter Plan og bygningsloven skal det foreligge fargekart som skal følges ved vedlikehold eller oppmaling** Hvorfor Sørge for at verneverdige bygninger males slik byggestilen tilsier. Oppfølging Kommuneplan

<u>Mål som krever innspill ovenfor andre vedtaksinstanser</u>

	Overordnet mål, formål og tiltak
	Ivareta kulturminner som ikke er fredet
11 	Tiltak **Grøna bør vurderes fredet etter** **Lov om kulturminner** § 15 Fredete bygninger, anlegg osv. fra nyere tid § 19 Fredet område rundt et fredet kultur- minne **Hvorfor** Grøna skysstasjon er viktig kulturminne for kommunen, og et kulturminne av nasjonal interesse. Vernetyper deles inn i tre hovedkategorier: • Kulturminnene kan være formelt fredet etter kulturminneloven, • Formelt vernet ved regulering etter plan- og bygningsloven • Kommunalt listeført

	Fredning etter kulturminneloven er det sterkeste juridiske virkemidlet i kulturminnevernet og brukes for å sikre at kulturminner av nasjonal verdi blir tatt vare på. Riksantikvaren er vedtaksmyndighet. Riksantikvaren kan være interessert i å verne tunet på Grøna, deler av Kongeveien og Skjærenbrua som et kulturminnemiljø når Grøna er ferdig restaurert. Eier vurdere saken Oppfølging Kommunen tar et initiativ ovenfor vedtaksmyndighetene.

<u>Mål som kan tas opp igjen ved rullering av planen</u>

	Overordnet mål
	Supplere oversikten over kulturminner
Kulturminnesøk	Vurdere behovet for nyregistreringer i Askeladden og Kulturminnesøk
	Vurdere om SEFRAK – registreringen bør suppleres